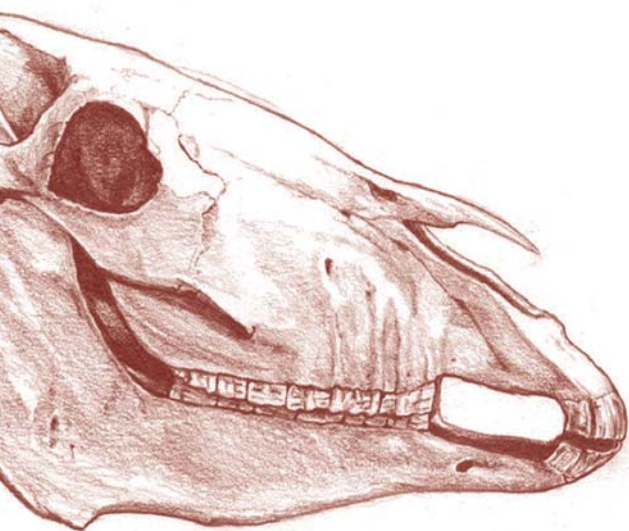

HOBUSE HAMBALD PEAB VIILIMA

Hobuse hambaid peab viilima – seda teab arvatavasti iga hobuseomanik ja ratsutaja. Viilimine on ilmtingimata vajalik, kuna muidu lõhuvad hammaste teravad ääred suu limaskestast ja hobune muutub „suust hellaks”, hakkab ratsmele vastu ega söö enam korralikult. Viimane tuleneb omakorda sellest, et kaasaegsed hobused ei näri enam päev otsa rohtu ja puuoksi nagu nende kunagised eellased steppides. Eks sedagi on paljud hobuseinimesed varem kuulnud.

TRIIN TOHVER

Mida enamus meist ei tea, on see, et hobuse hammaste viilimine ei pea olema väsitav, tüütu ega aeganõudev. Ka ei pea hobune pärast seda protseduuri mitu päeva toibuma, enne kui võib jätkata normaalseid treeninguid ja võistlemist. Aasta tagasi poleks ma seda isegi uskunud. Veterinaaria tudengina arvasin, et see „hammaste tegemine” on üks eba-meeldivamaid tegevusi loomaarsti töös. Eelmise aasta veebruaris, olles praktikal Moore&Company hobukliinikus, mis asub Kanadas Calgary lähedal, avastasin, et hammaste viilimine on tegelikult vägagi huvitav ja lihtne – nii arstile, hobuseomanikule, kui ilmselt isegi hobusele.

Praktikal olles sain tuttavaks *Powerfloat*’i ja hobuste visuaalse hambaravi leiutaja, dr **Dennis J. Rachiga**. See kõlab küll väga uhkelt, kuid tegelikult on dr Rach üks ülimalt tore ja mõnus veterinaar, tal puuduvad nii inseneri kui tippkirurgi teadmised. Nagu paljud teised tema kolleegid, oli ka Rach selle üle palju pead murdnud, kuidas ometi hobuse hambaid kuidagi kergemini viilida saaks. Ta rääkis murest oma insenerist pojale, kellega koos pandigi alus *Powerfloat*’ile.

Tegemist on teistest hobuse elektrilistest hambaviilidest lühema ja saledama tööriistaga, mis näeb välja nagu tavaline akutrell, ja mille otsas on teemantist valmistatud kettakujuline viil. Kuid ainult uutmoodi viili leiutamise eest dr Rach ei piirdunud, koos pojaga mõeldi välja veel kaks väga head abivahendit. Esimene neist on *PowerLite*, lamp, mida saab kinnitada suuavaja ülemise hambaplaadi külge. Kasutades uusimat LED (*Light Emitting Diode*) tehnoloogiat, valgustab see väike lamp kogu hobuse suuõõnt; sellest ka nimetus visuaalne hambaravi. *PowerLite*’i abil saab iga huviline hinnata hobuse hammaste seisukorda ja soovi korral ka veterinaari töö kvaliteeti, vaadates suhu enne ja pärast viilimist. Teiseks abivahendiks on spetsiaalsed päitsed, mis on mõeldud tuimestatud hobuse pea üleval hoidmiseks. Need kaks viimatimainitut on abiks eelkõige just hobuseomanikule.

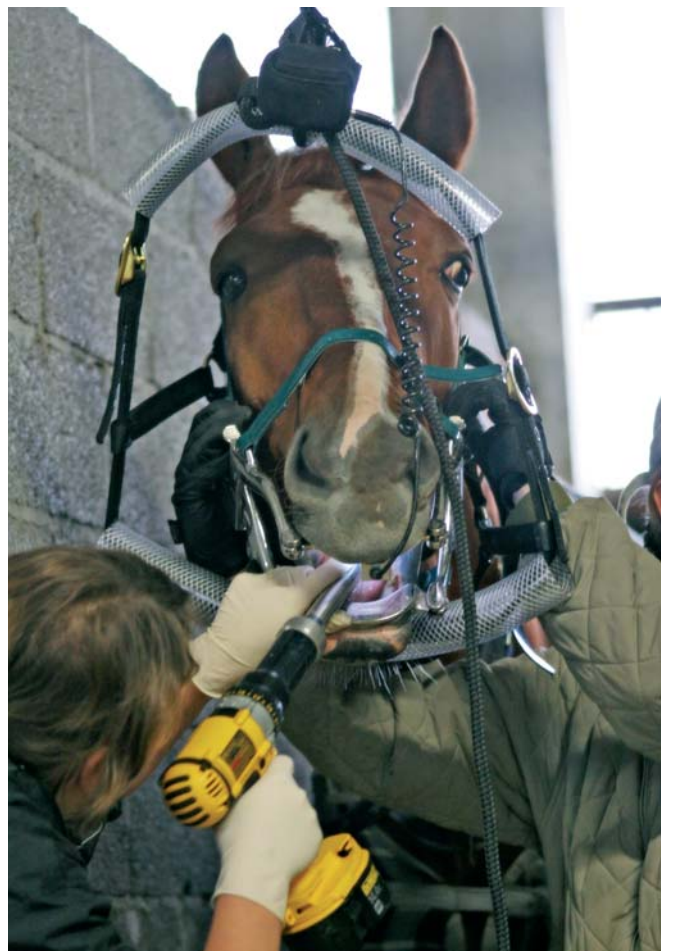
Nagu öeldud, on dr Rach üks ütlemita hea inimene, kes meelsasti oma teadmisi ja oskusi hobuste hambaravi vallas kõigi soovijatega jagab. Nii õnnestus ka minul tema käe all omandada põhilised hambaviilimise töed. Seda, et üks praktikant tohib töötada kliiniku erapatsientidega, ja et ta võetakse kaasa mitmepäevasele hambaravi praktilisele seminarile, ei juhtu veterinaariamaailmas just iga päev. Jään selle eest dr Rachile küll eluaegseks tänuvõlglasteks.

Hammaste viilimine *Powerfloat*´iga

Enne töö alustamist ükskõik milliste vahenditega, peaks loomaarst kindlaks tegema, kas hetkel on üldse vaja hobuse hambaid viilida. Õiget viilimise sagedust, mis iga looma puhul on individuaalne, saab kõige paremini kindlaks määrata hobusele suhu vaadates, hammaste servi katsudes ning hobuse käitumist jälgides. Ideaalses maailmas laseb iga omanik oma hobuse hambad kaks korda aastas üle kontrollida. Samas, paljude hobuste puhul on viilimine vajalik ainult kord aastas, eesti ja tori tõugu hobustel vahel harvemini.

Järgnevalt lühike hambaviilimise protseduuri kirjeldus, nii nagu seda õpetab dr Rach.

1. Alguses on soovitatav hobuse suu veega puhtaks loputada. Seda saab teha tavalise voolikuga või kasutades spetsiaalset suurt loputussüstalt.
2. Iga elektrilise hambaviiliga töötamiseks on vajalik kasutada rahustit. Kui patsient seisab rahulikult, on töö tunduvalt kiirem, põhjustades loomale vähem ebameeldivusi. Samas parandab see ka töö kvaliteeti ning tagab ohutuse nii inimestele kui ka hobusele.
3. Kui rahusti on mõjuma hakanud, hinnatakse kõigepealt esihammaste olukorda. Enamasti neid hambaid viilima ei pea, kui siis ainult erinevate väärhambumuste korral.
4. Esihambad ära vaadatud, pannakse hobusele suhu metallist suuavaja. Hobuveterinaaride poolt kõige sagedamini kasutatav Hausmanni mudel on hea selle poolest, et see püsib kindlalt suus ega põhjusta suu limaskesta ja hammaste traumasid.
5. Nüüd pannakse hobusele pähe veel spetsiaalsed „toetavad“ päitsed, millega saab hobuse pea sõna otseses mõttes üles riputada. Rahusti mõju all ei jaksa ta seda ise piisavalt kõrgel hoida. Kui päitsed ei ole võimalik kasutada, siis peab hobuse pead üleval hoidma mõni usin ja soovitatavalt tugev abiline.
6. Pärast suuavaja maksimaalset avamist kinnitatakse magnetiga ülemise hambaplaadi külge *PowerLite*. Tänu väga eredale valgusele ja puhtaks pestud suule saab hästi hinnata hobuse hammaste ja suu limaskesta seisukorda. Tähtis on kindlaks teha, kas hobusel on korrapärane hambumus, kas hambaääred on teravad ja kas esineb suuri haake või konkse.
7. Eeltöö tehtud, järgneb viilimine. Kasutades *Powerfloati*, saab ühe korraga ära teha nii kõige tagumised kui ka esimesed hambad. Võimalikult suure vaatevälja säilitamiseks võib loomaarst kasutada spetsiaalseid käeasendeid. Järgides alati ühte kindlat hammaste viilimise järjekorda ning vahetades võimalikult harva käte positsiooni viilil, kulub kogu protseduuriks keskmiselt 8-10 minutit.

8. Pärast viilimist on võimalik töö kvaliteeti nii visuaalselt kui ka manuaalselt (katsudes) kontrollida ning vajadusel veel viilida.
9. Keskmiselt kahe tunni pärast on hobused rahustist täielikult toibunud ning valmis jälle sööma kui ratsanikku kandma.

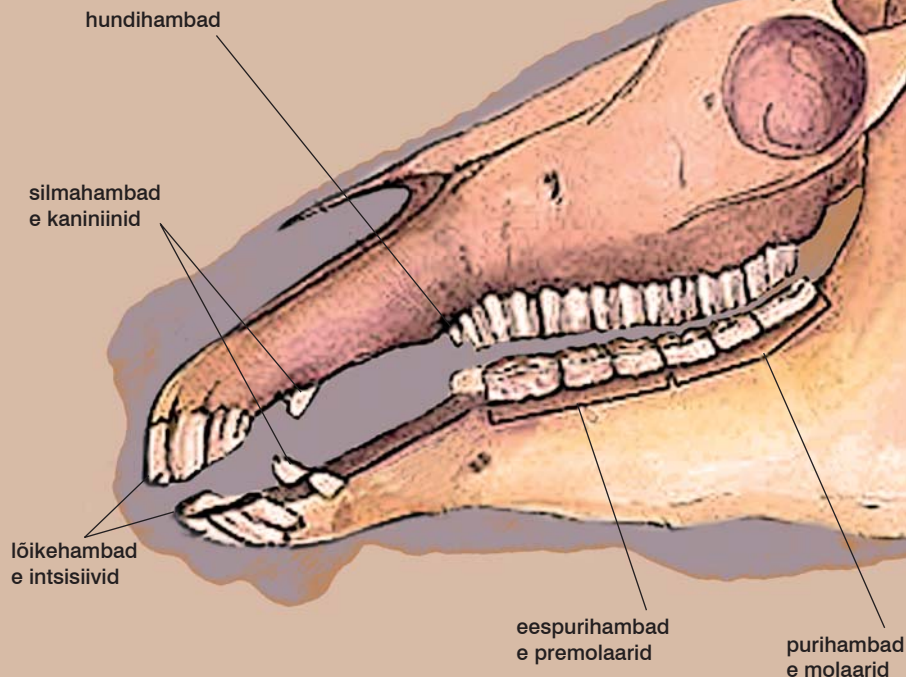
Jäägu see igatühe enda otsustada, kas tegemist on raske ja tüütu või hoopiski lihtsa ja huvitava protseduuriga. Kuid nagu ikka, on oma silm see kõige parem kuningas!

Vaata ka: www.powerfloat.net.
Küsimustele ja kommentaaridele vastan hea meelega e-posti teel : Triin1@gmx.de

Hobusele tuleks kutsuda hambaarst kui märkate, et ta...

- ...ei söö enam korralikult, pudistab sööta
- ...on ootamatult kaalust alla võtnud
- ...on suust hell ja hakkab sõidul vastu
- ...kannatab sagedasti kergete tiirude või muude seedehäirete käes

Kõige sagedamini tekitavad probleeme...

- ...hammade teravad ääred, mis võivad vigastada suu limaskesta
- ...hundihambad (eriti noortel hobustel)
- ...lahtised hambad (eriti vanematel hobustel)
- ...igemepõletik
- ...vead hambumuses

TRIIN TOHVER ENDAST

Olen ratsutanud kindlasti juba üle kümne aasta. Täpset kuupäeva, millal esimest korda Tondi ratsabaasis **Anti** selga istusin, enam ei mäletagi. Enne päris oma hobuse saamist käisin ratsutamas veel Jüris, Ruilas, Saue mõisas ja Nütväljal.

Lapsepõlves ei tahtnudki ma tegelikult veterinaariks saada, pigem õpetajaks või poemüüjaks. Mingil hetkel tekkis aga soov ühendada oma suur armastus – hobused – tulevase tööga ja siis kandideeringi pärast Inglise Kolledži lõpetamist nii Eesti Maaülikooli kui ka Saksamaa ülikoolidesse. Hoolimata minu suhteliselt kesisest saksa keele oskusest arvas Hannoveri Veterinaariakool (*Tierärztliche Hochschule Hannover*) mind enda õpilaste hulka. Nüüd, viis aastat hiljem lõpueksameid tehes, olen oma valikust rohkem vaimustuses kui kunagi varem, ja ei suuda ära oodata 12. aprilli, mil saan kätte veterinaari diplomi. Täpseid tulevikuplaane mul veel pole, kuid pärast paariaastast töökogemust välismaal plaanin kindlasti Eestisse tagasi tulla.

